

Jadwiga Konieczna

**PROFESOR HANNA TADEUSIEWICZ
JAKO WYCHOWAWCA KILKU POKOLEŃ BIBLIOTEKARZY
I KIEROWNIK KATEDRY BIBLIOTEKOSNAWSTWA UŁ**

Związki prof. Tadeusiewicz z dydaktyką akademicką z zakresu nauki o książce sięgają lat 70. XX wieku¹. To właśnie w roku 1970, „świeżo wypromowana” doktor Hanna Tadeusiewicz (doktorat 24.04.1970), zatrudniona na pełnym etacie w Bibliotece Uniwersyteckiej, podjęła, w ramach prac zleconych, wykłady z historii książki na dwuletnim Międzywydziałowym Studium Bibliotekoznawstwa. Studium, którego program przygotowała jeszcze prof. Helena Więckowska, istniało od roku 1969 na Wydziale Filologicznym UŁ, a kierował nim, podobnie jak Biblioteką Uniwersytecką, doc. dr hab. Bolesław Świderski.

¹ W artykule wykorzystano informacje znajdujące się w następujących publikacjach: E. Andrysiak, *Hanna Tadeusiewicz bibliotekarz i bibliolog. Bibliografia publikacji 1966-2004*, Kalisz 2004; B. Świderski, *Historia Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego w latach 1945-1987*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Librorum” 1998, nr 8, s. 3-18; H. Tadeusiewicz, *Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego (1987/88-1994/95)*, tamże, s. 19-29; też, *Spis prac magisterskich, doktorskich i habilitacyjnych z zakresu nauki o książce, informacji naukowej i czasopiśmiennictwa wykonanych w Uniwersytecie Łódzkim w latach 1981-1986*, tamże 1992, nr 3, s. 143-173; też, *Spis prac magisterskich, doktorskich i habilitacyjnych z zakresu nauki o książce, informacji naukowej i czasopiśmiennictwa wykonanych w Uniwersytecie Łódzkim w latach 1986-1990*, tamże, 1993, nr 5, s. 115-146; też, *Spis prac magisterskich i doktorskich z zakresu nauki o książce, informacji naukowej i czasopiśmiennictwa wykonanych w Uniwersytecie Łódzkim w latach 1991-1995*, tamże 1998, nr 8, s. 31-50; też, *Spis prac magisterskich, doktorskich i habilitacyjnych z zakresu nauki o książce, informacji naukowej i czasopiśmiennictwa wykonanych w Uniwersytecie Łódzkim w latach 1996-2000*, tamże 2003, nr 11, s. 209-227; też, A. Walczak-Niewiadomska, *Spis prac magisterskich, doktorskich i habilitacyjnych z zakresu nauki o książce, informacji naukowej i czasopiśmiennictwa wykonanych w Uniwersytecie Łódzkim w latach 2001-2005*, tamże 2007, nr 14, s. 95-117; A. Walczak-Niewiadomska, *Spis prac licencjackich, magisterskich i doktorskich z zakresu nauki o książce, informacji naukowej i czasopiśmiennictwa wykonanych w Uniwersytecie Łódzkim w latach 2006-2010*, w druku; A. Wichowa, *Profesor Hanna Tadeusiewicz*, Łódź 2010, Informacje udzielone autorce przez prof. Tadeusiewicz.

Pracując nadal w Oddziale Prac Naukowych, Organizacyjno-Naukowych i Dydaktycznych Biblioteki Uniwersyteckiej dr Tadeusiewicz kontynuowała zajęcia dydaktyczne, także na utworzonych w roku akademickim 1975/76 czteroletnich studiach magisterskich, na kierunku Bibliotekoznawstwo i Informacja Naukowa. Pomimo ukończonych studiów polonistycznych posiadała już wówczas rozległą wiedzę z zakresu bibliotekoznawstwa i historii książki zdobytą w drodze samokształcenia, ale przede wszystkim dzięki uczestnictwu w pracach redakcyjnych *Słownika pracowników książki polskiej* i *Encyklopedii wiedzy o książce*. Duże znaczenie dla ukształtowania Jej jako wykładowcy przedmiotów bibliologicznych miało też przygotowanie się i zdanie, w grudniu 1972 r., egzaminu państwowego dla kandydatów na bibliotekarzy dyplomowanych. Jednocześnie rozwijała własne badania naukowe, co zaowocowało opublikowaniem w 1982 r. pracy zatytułowanej *Drukarstwo polskie II połowy XIX wieku w świetle fachowych czasopism drukarzy z lat 1872-1900*, która to praca stała się podstawą do przeprowadzenia przewodu habilitacyjnego.

Po zatwierdzeniu habilitacji (doktor habilitowany nauk humanistycznych w zakresie nauki o książce) H. Tadeusiewicz zakończyła ostatecznie swą pracę w Bibliotece Uniwersyteckiej i z dniem 1.12.1983 r. została zatrudniona w Katedrze Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej na stanowisku docenta. Niezależnie od pełnienia wynikających ze statutu obowiązków nauczyciela akademickiego podjęła wówczas także nowe formy działalności dydaktycznej. Obok dotychczasowych wykładów i konwersatoriów z historii książki i wstępu do nauki o książce zaczęła prowadzić również seminarium magisterskie. Wprawdzie pierwszych trzech magistrów wypromowała w roku 1982, pracując jeszcze w trybie prac zleconych, to poczynając od roku 1983 kierowanie przez nią przyszłymi magistrantami przybrało już postać sformalizowaną. Zainteresowanie studentów seminarium prowadzonym przez doc. Tadeusiewicz systematycznie wzrastało i do końca lat 80. wypromowała Ona już ponad czterdziestu magistrów bibliotekoznawstwa, głównie spośród studentów studiów zaocznych, które od r. akad. 1977/78 prowadzone były w ówczesnym Zakładzie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa.

W tym okresie doc. Tadeusiewicz podjęła również opiekę naukową nad pierwszą pracą doktorską (Marii Majzner) i włączyła się aktywnie w proces zarządzania Katedrą pełniąc w latach 1984-1987 obowiązki kierownika Zaocznego Studium Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej. Jednocześnie, w latach 80., realizowała działalność dydaktyczną w zakresie kształcenia, doskonalenia i doskonalenia nauczycieli bibliotekarzy prowadząc zajęcia w ośrodkach kształcenia nauczycieli w Łowiczu i Piotrkowie Trybunalskim, a także pracując jako konsultant, wykładowca i przewodnicząca Komisji Kwalifikacyjnej dla Bibliotekarzy przy ówczesnym Oddziale Doskonalenia Nauczy-

cieli w Łodzi. W roku 1984 natomiast zapoczątkowała, trwający do dnia dzisiejszego, udział w kreowaniu rozwoju zawodowego bibliotekarzy pracujących w bibliotekach naukowych wchodząc w skład powoływanej przez Ministra Edukacji Narodowej Komisji Egzaminacyjnej do przeprowadzania postępowania kwalifikacyjnego dla kandydatów na dyplomowanego bibliotekarza oraz dyplomowanego pracownika dokumentacji i informacji naukowej.

Równoległe z pracą dydaktyczną kontynuowała wielokierunkową działalność naukową, co zaowocowało przyjęciem jej w poczet członków pozauczelnianych gremiów naukowych. W 1984 roku została członkiem Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, a w cztery lata później Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Swoje członkostwo w obydwu organizacjach realizowała nader aktywnie. W ŁTN już po roku objęła funkcję zastępcy przewodniczącego i sekretarza Wydziału I, a w KTPN przewodnictwo zespołu redakcyjnego bibliografii Kalisza i województwa kaliskiego.

Z dniem 1 października 1987 r. doszło do zmiany na stanowisku kierownika Katedry Bibliotekoznawstwa. Dotychczasowy jej szef, prof. dr hab. B. Świderski, odszedł na emeryturę, a kierowanie placówką przejęła doc. dr hab. H. Tadeusiewicz. Katedra była już wówczas znaczącą jednostką naukowo-dydaktyczną i badawczą. Prowadzono pięcioletnie, magisterskie studia stacjonarne i niestacjonarne, zaoczne oraz (od 1980 r.) podyplomowe, na których realizowane były dwie specjalizacje – nauczycielska i ogólna. Także na studiach stacjonarnych od roku akad. 1985/86 wprowadzono specjalizację o nazwie biblioteki szkolne i pedagogiczne. Zajęcia prowadziło 16. nauczycieli akademickich, którzy również aktywnie uczestniczyli w życiu naukowym uczelni i środowiska bibliologicznego. Niestety, warunki lokalowe w jakich pracowano były dalece niewystarczające w stosunku do realizowanych zadań. Katedra nadal korzystała z, nie zawsze dostosowanych do potrzeb dydaktycznych, pomieszczeń w borykającej się wówczas z ciasnotą Bibliotece Uniwersyteckiej. Coraz bardziej odczuwalny był brak właściwej bazy naukowo-technicznej (biblioteki, pracowni komputerowej). Przed nowym kierownictwem stało więc немало wyzwań.

Profesor H. Tadeusiewicz (na stanowisko profesora nadzwyczajnego została powołana na mocy Ustawy o szkolnictwie wyższym z 12.09.1990 w listopadzie 1990 r.) w pierwszym rzędzie zajęła się zreorganizowaniem pracy sekretariatu zatrudniając od grudnia 1988 r., na pełnym etacie, fachowego pracownika – Jolantę Dziomdziorę oraz reaktywowaniem założonej jeszcze przez prof. Jana Muszkowskiego Biblioteki Katedry. Stanowisko bibliotekarza, początkowo na pół etatu, objęła w październiku 1989 r. Elżbieta Szewczyk i od tej pory datuje się intensywny rozwój katedralnej biblioteki. Laboratorium komputerowe, którego brak uniemożliwiał efektywne prowadzenie zajęć z zakresu technologii

informacyjnej, zostało uruchomione w roku akademickim 1990/91. W następnych latach zaś systematycznie pozyskiwano nowe komputery i inne niezbędne w pracy Katedry urządzenia.

Niebagatelne znaczenie dla rozwoju kadry naukowej miało powołanie do życia wydawnictwa zbiorowego poświęconego problemom bibliologii. Jako jedna z sekcji Zeszytów Naukowych UŁ, wspólnym wysiłkiem Katedry i Biblioteki Uniwersyteckiej, zaczęły w 1989 r. ukazywać się „Folia Librorum”. Na czele pięcioosobowej (początkowo) redakcji stanęła prof. H. Tadeusiewicz. Nie była to jedyna redakcja, w której pracę była zaangażowana. Działalność redakcyjną na rzecz łódzkiego periodyku łączyła z uczestnictwem w zespole redakcyjnym wydawnictw Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich oraz z przewodnictwem Komitetowi Redakcyjnemu *Słownika biograficznego Wielkopolski południowo-wschodniej – ziemi kaliskiej*. Jednak największy wysiłek redakcyjny włożyła prof. Tadeusiewicz w przygotowanie i opublikowanie kolejnych suplementów do wydanego w 1972 r. *Słownika pracowników książki polskiej*. Uwzględniając bowiem Jej bogate, wieloletnie doświadczenie w tej dziedzinie, Rektor UŁ w 1992 r. powołał w strukturze Katedry Pracownię Słownika pracowników książki polskiej powierzając kierownictwo prof. Tadeusiewicz.

Pierwsza połowa lat 90. była okresem pogłębiających się trudności lokalowych Katedry. Zwiększająca się liczba studentów zmuszała do poszukiwania sal poza budynkiem coraz bardziej przepełnionej Biblioteki Uniwersyteckiej, w której ciągle mieściła się Katedra. W wyniku usilnych zabiegów i po przeprowadzeniu stosownego remontu nową siedzibą Katedry stał się od r. akad. 1995/96 zabytkowy budynek przy al. Kościuszki 17. Tutaj też z inicjatywy kierownictwa, popartej wysiłkiem wszystkich pracowników, odbyła się w grudniu 1995 r. konferencja upamiętniająca jubileusz pięćdziesięciolecia pierwszej w Polsce Katedry Bibliotekoznawstwa.

Obok kłopotów i problemów były też w początkach lat 90. momenty dla prof. Tadeusiewicz niezwykle ważne i radosne. Do takich należał niewątpliwie 22 grudnia 1994 roku, kiedy to prezydent Lech Wałęsa nadał jej tytuł profesora nauk humanistycznych. W konsekwencji Rektor UŁ, z dniem 1 sierpnia 1997 r., powołał ją na stanowisko profesora zwyczajnego. W tym okresie pani prof. podjęła także dodatkowe, poza kierowaniem Katedrą, obowiązki na rzecz Uczelni. W latach 1990-1996, czyli przez dwie kadencje, pełniła obowiązki prodziekana Wydziału Filologicznego do spraw studiów zaocznych i podyplomowych.

Druga połowa lat 90. to okres intensywnej działalności naukowo-dydaktycznej prof. Tadeusiewicz, zwłaszcza w zakresie sprawowania opieki nad kandydatami na doktorów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Od roku akad. 1994/95 bowiem, w Katedrze prowadzone były studia doktoranckie,

które podjęło pięciu absolwentów studiów bibliotekoznawczych na UŁ. Prof. Tadeusiewicz była promotorem dwóch doktoratów: Marioli Antczak (1999) i Tadeusza Szperny (2000). Wcześniej, w 1997 r., doktorat pod jej kierunkiem przygotowała Ewa Andrysiak z Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Kaliszu. Kolejne doktoraty będą miały miejsce już w XXI wieku i z wyjątkiem Agaty Walczak-Niewiadomskiej (2006) będą to osoby spoza środowiska Katedry. W 2003 r. pod kierunkiem prof. Tadeusiewicz doktoryzował się Zbigniew Łuczak z Miejskiej Biblioteki Publicznej w Sieradzu, w 2005 Jan Sandecki z Biblioteki Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej w Warszawie i w 2010 Iwona Sójkowska z Biblioteki Politechniki Łódzkiej.

Pierwsze lata XXI wieku nie są łatwym okresem dla Katedry, także dla jej kierownictwa. Konieczność kolejnej zmiany lokalu, problemy z rekrutacją, wprowadzanie systemu bolońskiego wymagały dużego wysiłku dydaktycznego i organizacyjnego. Ostatecznie, od października 2004 roku, Katedra powróciła znowu na ul. Matejki, tym razem do własnego budynku, zlokalizowanego w bezpośrednim sąsiedztwie Biblioteki Uniwersyteckiej. Od roku akad. 2007/2008 prowadzi studia licencjackie stacjonarne i zaoczne, a od 2010/11 również magisterskie, także stacjonarne i niestacjonarne. Zmianie uległa też nazwa kierunku – obecnie jest to Informacja naukowa i bibliotekoznawstwo. Ponadto, nieprzerwanie od roku 1980, prowadzone są studia podyplomowe.

Niezależnie od wypełniania obowiązków kierowniczych prof. Tadeusiewicz nadal prowadziła pracę dydaktyczną, a także działała aktywnie na innych polach na rzecz środowiska bibliologicznego, zarówno w wymiarze lokalnym jak i ogólnopolskim. Nadal była zaangażowana w prace Komisji Egzaminacyjnej dla Kandydatów na Bibliotekarzy Dyplomowanych. W latach 1996-1999 pełniła funkcję zastępcy przewodniczącego tej Komisji, a od roku 1999, czwartą z kolei kadencję, jest jej przewodniczącą. Od tego też roku siedzibą Komisji jest Katedra Bibliotekoznawstwa UŁ. Z kolei w latach 2003-2008 przewodniczyła funkcjonującej w Uniwersytecie, jako organ opiniodawczy rektora, Radzie Bibliotecznej.

Nie bez znaczenia dla rozwoju dydaktyki akademickiej z zakresu bibliotekoznawstwa jest też udział prof. Tadeusiewicz w pracach Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Do organizacji tej wstąpiła w roku 1969 i przez szereg lat była członkiem, najpierw Zarządu Okręgu Łódzkiego, a potem Zarządu Głównego w Warszawie. W działalność SBP związaną z kształtowaniem współczesnej nauki o książce i bibliotece włączyła się w latach 90. wchodząc w skład komitetu redakcyjnego powołanej wówczas do życia serii „Nauka-Dydaktyka-Praktyka”. W ramach serii ukazało się już ponad 100 publikacji o charakterze naukowym, przy czym znaczna ich część należy do kanonu lektur studenckich. Prof. Tadeusiewicz uczestniczy również w prowadzonych przez SBP działa-

niach na rzecz promowania młodych adeptów bibliotekoznawstwa. Jest członkiem jury komisji na najlepszą pracę magisterską (Nagroda Młodych SBP) oraz członkiem komisji ds. Nagrody Naukowej im. Adma Łysakowskiego.

Wkład prof. Tadeusiewicz w proces kształcenia przyszłych bibliotekarzy najpełniej obrazuje liczba wypromowanych przez nią magistrów bibliotekoznawstwa. Na przestrzeni blisko 30. lat było ich około 190, ponadto 18 licencjatów, przy czym zdecydowana większość promocji (ponad 120) miała miejsce w latach 1991-2005. Tematyka realizowanych pod kierunkiem prof. Tadeusiewicz prac magisterskich obejmowała różne obszary szeroko pojętej nauki o książce, a wybór konkretnego tematu wyznaczały nie tylko osobiste zainteresowania naukowe pani profesor, ale także zainteresowania studentów, a w przypadku słuchaczy studiów zaocznych ich uwarunkowania zawodowe. Przez wiele lat bowiem zalecano, aby praca magisterska miała bezpośredni związek z miejscem pracy studenta studiów zaocznych. W przypadku seminarium prof. Tadeusiewicz opracowania poświęcone własnej bibliotece stanowiły ponad 30% wszystkich powstałych pod Jej kierunkiem prac magisterskich. Łącząc zazwyczaj ujęcie historyczne z analizą i prezentacją aktualnego stanu biblioteki, prace takie rozwijały umiejętność krytycznego myślenia i oceny funkcjonowania biblioteki, a jednocześnie dokumentowały, często znaczny, aczkolwiek nie zawsze dostrzegany, dorobek wielu mniejszych lub większych placówek. Znalazło się w tej grupie także kilka prac poświęconych Bibliotece Uniwersytetu Łódzkiego – poszczególnym agendum Biblioteki Głównej i wybranym bibliotekom zakładowym.

Niezależnie od uwzględniania zainteresowań studentów, prof. Tadeusiewicz starała się w ramach swojego seminarium realizować także tematy związane z własnymi badaniami naukowymi, zwłaszcza z zakresu biografistyki bibliologicznej i dziejów książki. W efekcie pod jej kierunkiem powstało kilkadziesiąt prac poświęconych wybitnym bibliotekarzom, ilustratorom książek, właścicielom drukarni i księgarni, a także dziejom wybranych placówek.

Druga, ważna dziedzina zainteresowań naukowych prof. Tadeusiewicz czyli badania nad dziewiętnastowiecznym czasopiśmiennictwem i prasą miała znacznie mniejszy wpływ na tematykę prac magisterskich. Jedynie kilkanaście prac poświęconych było badaniu zawartości wybranych czasopism współczesnych. Przedmiotem zainteresowania niektórych magistrantów były także konkretne serie wydawnicze, zarówno współczesne jak i historyczne. Ponadto, podobnie jak to ma zawsze miejsce na seminariach magisterskich, również na seminarium prof. Tadeusiewicz powstał cały szereg prac, które nie mieściły się w tej ogólnie zarysowanej tematyce. Były to np. prace o japońskiej sztuce komiksu Manga, o Biblii w Internecie czy też o czasopismach elektronicznych.

Swój udział w kształtowaniu badań z zakresu nauki o książce prof. Tadeusiewicz zaznaczyła również poprzez aktywne uczestnictwo w licznych komisjach uczelnianych powoływanych do oceny dorobku naukowego pracowników oraz poprzez opiniowanie całego szeregu prac naukowych. W jej dorobku jest kilkadziesiąt recenzji wydawniczych oraz wiele niepublikowanych, ale niezmiernie istotnych dla budowania rangi zawodu bibliotekarza, opinii o osiągnięciach naukowych kandydatów na bibliotekarzy dyplomowanych. Jest też autorką publikowanych w fachowych czasopismach recenzji książek o tematyce bibliologicznej, m. in. Marii Dembowskiej, Janusza Kapuścika, Danuty Wańki i kilku innych. Przede wszystkim jednak prof. Tadeusiewicz ma ogromny udział w procesie recenzowania prac na stopień naukowy doktora lub doktora habilitowanego oraz w opiniowaniu dorobku naukowego osób, wobec których wszczęto postępowanie o nadanie tytułu profesora. Przygotowała dotychczas około 25 recenzji prac doktorskich, 7 recenzji w przewodach habilitacyjnych i 9 opinii do wniosków o przyznanie tytułu profesora lub stanowisko profesora zwyczajnego.

Przejsie na emeryturę, poza odejściem ze stanowiska kierownika Katedry Bibliotekoznawstwa, nie zmieniło zasadniczo sytuacji zawodowej prof. Tadeusiewicz. Nadal publikuje liczne artykuły i prowadzi zajęcia ze studentami (wykłady, seminarium magisterskie i seminarium doktorskie). Nadal też aktywnie działa w większości wymienionych wyżej organizacji i przygotowuje kolejne recenzje wydawnicze książek i prac na stopień naukowy.

Jadwiga Konieczna

**PROFESSOR HANNA TADEUSIEWICZ
AS THE TUTOR OF THE GENERATIONS OF LIBRARIANS AND THE HEAD
OF THE CHAIR OF THE LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE
AT UNIVERSITY OF LODZ**

The article presents the person of Professor Hanna Tadeusiewicz as the university teacher, librarian and teacher of students and shows the main directions of her scientific interest from the beginning of the scientific work at the University of Lodz.